

LITERATUURBULLETIN

RELATIES EN SEKSUALITEIT, 2004, nr. 4

Inhoud

Ontvangen/231

Recensies/232

Albert Neeleman

Ross, F. (2003). Understanding perversion in clinical practice. Structure and strategy in the psyche/232

Albert Neeleman

Britton, R. (2003). Sex, death and the superego. Experiences in psychoanalysis/233

Luk Gijs

Thys, M. & Kinet, M. (Red.)(2002). Liefdesverklaringen. Over perversie, liefde en passie/234

Seksuologische Tijdschriften/235

Ontvangen

Fonds voor wetenschappelijk onderzoek seksualiteit. Voorheen: Dr. Edward Brongersma Stichting (2004). *Jaarverslag over 2001 – 2002 – 2003*. Amsterdam: Fonds voor wetenschappelijk onderzoek seksualiteit, 45 pag.

Gijs, L., Gianotten, W., Vanwesenbeeck, I., & Weijnenborg, P. (Red.) (2004). *Seksuologie*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 652 pag., • 74,50.

Kouratovsky, V. (2004). *Voorwaardelijk behandeld. Evaluatie van het project Incestdaderbehandeling Rotterdam* [Proefschrift]. Tilburg: Wolf Legal Publishers, • 28,00.

Rutgers Nisso Groep (2004). *Alles over seks, liefde en relaties*. Utrecht/Antwerpen: Kosmos-Z&K Uitgevers B.V., 144 pag., • 13,50.

Snow, J.E. (2004). *How it feels to have a gay or lesbian parent. A book by kids for kids of all ages*. New York: Harrington Park Press, 110 pag., \$ 12.95.

Ross, F. (2003). **Understanding perversion in clinical practice. Structure and strategy in the psyche.** London/New York: Karnac Books, 100 pag., £ 9,99.

Perversie is een onderwerp met een lange historie in het veld van de psychopathologie. In een theologische context betekende perversie 'handelen tegen Gods wetten', in het bijzonder het gebruik van seksualiteit voor iets anders dan voortplanting. Tijdens de Verlichting namen de wetten van de natuur de plaats in van de wetten van God en kwamen doktoren in de plaats van priesters. Met de medicalisering van afwijkend gedrag werd perversie een door psychopathologen te bepalen klasse van symptomen.

In zijn 'Drie verhandelingen over de theorie van de seksualiteit' somde Freud (1905) de perversies op: gemeenschap met een minderjarige of een dier, orale seks, anale seks, fetisjisme, masochisme en sadisme. Perversie was in zijn ogen een vaststaand en exclusief seksueel doel anders dan genitale gemeenschap. Etiologisch begreep hij perversie als een aanhouden in de volwassenheid van normale infantiele fases, waarin andere erotogene zones dan de genitale op de voorgrond staan. De verlangens die in perversies worden uitgeleefd bestaan volgens Freud in iedereen, maar worden in de normale neuroot verdrongen. Neuroses zijn in deze visie dus het negatief van perversies. In het bijzonder de veranderingen van de puberteit maken de orale, anale en fallische lust ondergeschikt aan genitale lust en de vereniging van intimiteit en lust zorgt ervoor dat blijvende eenwording in het huwelijk mogelijk wordt. Het eindpunt van normale ontwikkeling is normale heteroseksuele eenwording, waarbij seksuele opwindendheid en tedere betrokkenheid op de ander blijvend verbonden raken aan één persoon. Juist de stellingname dat normaliteit het eindresultaat is van ontwikkeling overtuigt moderne analytici niet (Richards, 2003).

De perversies zijn even hoog ontwikkeld - in de zin van complex en meervoudig gelaagd - als normale seksualiteit. En wat is normaal? Is dat 'natuurlijk' zoals Freud dacht, of sociaal bepaald en onderhevig aan sociale waarden en normen?

Hoe kunnen we dan perversie proberen te begrijpen middels moderne psychoanalytische theorieën? Wellicht dat de recente literatuurstudie van de Engelse Fiona Ross hierbij een dienst kan bewijzen.

De onderhavige monografie over perversie is het tweede deel in een serie handzame boekjes gericht op de klinische praktijk. De serie beoogt wezenlijke denkbeelden van Jungiaanse en andere psychodynamische scholen rond één onderwerp bij elkaar te brengen. Dat is van belang, omdat de verschillende scholen zich onderscheiden in hun verschillen in visie en taalgebruik en de overeenkomsten veelal door de student zelf gezocht moeten worden. Auteur Fiona Ross is een Jungiaans analyticus en lid van de Society of Analytical Psychology. Met deze achtergrond is ze gewend om naast de inzichten van Jungianen die van de andere psychodynamische scholen tot zich te nemen. Ze legt in dit boekje met name de nadruk op wezenskenmerken van perversie en op de therapeutische relatie die nodig is voor behandeling. Perversie is een ingewikkeld begrip. De auteur

plaatst perversie in de context van bedrog en misleiding. Perversie wordt beschouwd als een structurele organisatie van de persoonlijkheid, die zich kenmerkt door bepaalde telkens terugkerende dwangmatige strategieën. De onderliggende angst die verbonden is met egozwakten en andere kwetsbare structuren in de psyche is bij de perversie vaak slecht herkenbaar. Het psychisch conflict wordt lichamelijk gecommuniceerd in acting out. De handelingsdwang vervangt de innerlijke processen van herinneren en reflecteren. Typerend voor de perversie is ook de ontkenning van verschillen. Algemeen geaccepteerde grenzen als leeftijd, positie, deel/geheel en tegengestelden worden weggemaakt. In de kern van de perversie is een verslavende spanning tussen aantrekking en afstoting: een haken naar nabijheid of opgaan in het geliefde object, dat wanneer in handelen omgezet, leidt tot angst om overweldigd of verslonden te worden. De intense gevoelens, waaronder agressie, zijn geërotiseerd. De perverse handeling wordt gekenmerkt door overweldigende vijandigheid en agressie, waarbij doorgaans de volwassene middels de perverse handelingen wraak, vergelding en triomf lijkt te zoeken voor het vernederde kind in zichzelf. Door splitsingen in de eigen binnenwereld en door verhulling en bedrog naar de buitenwereld zijn de onderliggende dynamieken slecht toegankelijk. Perverse structuren en strategieën betreffen zowel het lichaam als de geest. Seksuele perversie is immers een belichaming is van psychisch conflict.

Perversie lijkt vooral een mannenkwaal. Wellicht is een ander mind-body model nodig om de perverse structuur bij vrouwen te herkennen en begrijpen. De seksuele organen van een vrouw liggen verspreid door het lichaam en bijgevolg wordt het hele lichaam het object van perversie. Is bij de man de perverse handeling gericht op een deelobject buiten zich, bij de vrouw is die doorgaans gericht tegen haarzelf, haar lichaam of haar schepping: haar baby.

Perversie is niet gemakkelijk te behandelen. Voor de assessment van perverse problematiek is het uiteraard allereerst van belang vast te stellen dat er een perverse onbewuste structuur werkzaam is. Belangrijk is daarnaast te bepalen in hoeverre het perverse functioneren seksueel opwindend is. De mate waarin agressie, geweld en sadisme in het leven van de patiënt en in diens fantasieën en dromen naar voren komen is een derde belangrijke factor. Verder is het belangrijk in te schatten hoever de perversie iemands persoonlijkheid en levensstijl beheerst en hoe bewust de patiënt zich is van zijn perverse kenmerken. Als laatste factor bespreekt Ross de afweging van iemands mogelijkheden en motivatie om te veranderen middels psychotherapie.

De kracht van de tegenoverdracht kan bij perverse problematiek sterk opspelen. Immers, als de psychotherapeut in zichzelf sommige van de kenmerken moet herkennen om tot echt emotioneel begrip van de patiënt te kunnen komen, dan werpen perversies nogal wat drempels op tegen een emotioneel begrip van de therapeut. Perversies roepen andere - veelal meer aversieve - reacties op dan andere soorten problematiek. Denk bijvoorbeeld aan een angststoornis, of een dwangstoornis: dit soort problematiek roept in de tegenoverdracht minder gemakkelijk heftige woede, angst,

zijn behandeling van Bertha Pappenheim had Freud zeer onder de indruk gebracht van de verborgen seksuele betekenis van het materiaal en vooral van de onthulling van overdracht en tegenoverdracht. We weten nu dat Freud meer kennis had van de gebeurtenissen dan Breuer in zijn gevalbeschrijving publiceerde. Breuer wendde zich nadien van het materiaal af en wilde ook niets meer met de psychoanalytische methode van doen hebben. De therapie van Bertha Pappenheim had hem veel spanning opgeleverd en hem veel tijd en bijna zijn huwelijk gekost.

Het tweede hoofdstuk bespreekt de eerste analysant van Carl Jung: Sabina Spielrein. Er zijn diverse overeenkomsten in de verhalen van Sabina Spielrein en Bertha Pappenheim: beiden werden zij als jonge vrouwen behandeld voor ernstige histerie; beiden waren zo gestoord dat zij werden opgenomen in een ziekenhuis; beiden waren moeilijke en recalcitrante patiënten die alleen reageerden op de attenties van één arts; beiden ontwikkelden een intense erotische overdracht in de loop van hun behandeling en raakten betrokken in dramatische overdrachts-tegenoverdrachts-enactments met hun behandelaar. In de behandeling van Spielrein leidt de overdrachts-tegenoverdrachtsconstellatie tot een daadwerkelijke amoureuze verhouding met Jung.

De erotische tegenoverdracht is het onderwerp van het derde hoofdstuk. Britton legt Freuds ideeën over erotische tegenoverdracht naast hedendaagse. Dat is niet eenvoudig, want Freud is nooit toegekomen aan de uitvoering van zijn voornemen een hoofdstuk over erotische tegenoverdracht te schrijven. Britton sprokkelt de informatie bij elkaar uit opmerkingen in andere publicaties, brieven en secundaire publicaties van Freuds generatiegenoten. De voorgaande hoofdstukken in Brittons boek hebben natuurlijk al duidelijk geïllustreerd waarom erotische tegenoverdracht de eerste decennia voornamelijk als een gevaar werd beschouwd door analytici. Vanaf de jaren vijftig wordt tegenoverdracht steeds meer gezien als een belangrijk gereedschap, waarmee de analyticus het begrip van de patiënt kon verdiepen. Zij het dat de neiging om de tegenoverdracht uit te ageren natuurlijk nauwgezet in de gaten gehouden en weerstaan moet worden.

Het laatste hoofdstuk van dit deel gaat in op de vraag of het poneren van het vrouwelijk castratiecomplex een grote fout van Freud is geweest. De conclusie van Britton is dat het vrouwelijk castratiecomplex wel bestaat, maar vrij weinig voorkomt. Het is dus zeker niet de algemeen geldende regel. De verklaring voor dit overgewaardeerde idee ligt in Freuds analyse van zijn dochter Anna. Die had er kennelijk wel last van.

Albert Neeleman, psycholoog

Thys, M., & Kinet, M. (Red.) (2002). Liefdesverklaringen. Over perversie, liefde en passie. Leuven: Acco, 211 pag., euro.

Dit boeiende boek bevat negen psychoanalytische bijdragen over perversie, liefde en passie. De hoofdstukken zijn bewerkingen van voordrachten, die met één uitzondering,

in 1999 en 2001 gegeven werden op studiedagen van de Vlaamse Vereniging voor Psychoanalytische Therapie. Tegen die achtergrond is het niet verwonderlijk dat het lezen van deze bundel de nodige voorkennis van het psychoanalytisch taalgebruik vergt. Die vereiste is mijns inziens een pluspunt. Van andersdenkenden –niet analytici dus– mag verwacht worden dat ze de psychoanalyse ‘op haar sterkt’ lezen. De negen bijdragen zijn nogal uiteenlopend van aard: sommigen zijn sterk theoretisch georiënteerd, anderen zijn vooral klinisch georiënteerd. Deze heterogeniteit is echter gezinszins vervelend, omdat alle bijdragen in de uitstekende inleiding van Thys gesitueerd worden binnen het psychoanalytische perspectief. Dat perspectief toegepast op liefde, perversie en passie wordt (onder meer) als volgt gekarakteriseerd: ten eerste verschijnt de liefde “als een te verwerven goed” en ten tweede is ze een verworvenheid die steeds “precair blijft” (p. 12). Een precaire verworvenheid die beschermt dient te worden tegen perversie en passie; of zoals Thys het fraai uitdrukt: “Het is maar in hun dominerende verzelfstandiging dat de perversie en passionele polen van de liefde deze liefde op hun beurt gaan overmeesteren en dat hun voedend vermogen vergiftigend gaat werken. In gezonde doses zijn het aangename bijwerkingen die we er in de liefde graag bijnemen, in overdoses zijn ze riskant en dodelijk” (p. 17). Thematisch zijn de hoofdstukken drie aan drie geordend in de drie deeltjes; respectievelijk perversie, liefde en passie. Over het algemeen zijn de hoofdstukken eerder kort en prettig om te lezen. Een uitzondering is hoofdstuk 4, ‘Het vuur van de liefde. Drift, seksualiteit en gevoelsambivalentie’, dat strakker gestructureerd en korter had moeten zijn.

Om de lezer een idee te geven van de inhoud van dit boek, ga ik kort in op de naar mijn smaak vier boeiendste bijdragen.

Zeer interessant is de beschouwing van Sinason over het neutraliteitsprincipe in de psychoanalytische therapie. Haar conclusie zou ik als volgt willen samenvatten: er is geen andere dan gecontextualiseerde neutraliteit en dat inzicht miskennen leidt tot inadequate therapie. In het verlengde hiervan zou ik willen aanstippen dat het opvallend is hoe weinig aandacht er in dit boek is voor cross-culturele aspecten van psychologische structuren en topografie. Zozeer zelfs dat het er op lijkt dat psychoanalytici –zonder data– blijven veronderstellen dat ‘de kliniek van de westerse mens’ zonder meer een valide toegangspoort is tot de psyche van de mens. Verhaeghe snijdt in zijn heldere betoog twee hoofdthema’s aan: het onderscheid tussen perverse structuur en perverse trekken en het spanningsveld tussen een psychologisch en een (moreel of) juridisch model. Via een kritiek op het Freudiaanse model, dat een drift, afweer en mannelijk model is, definieert hij de perverse structuur als: “die verhouding tussen subject, Ander en tekort, waarbij het perverse subject zichzelf tot fallisch object van genot van de Ander (klassiek: de moeder) maakt, teneinde aldus die verhouding te beheersen. Het zichzelf tot object maken van het genot van de Ander gebeurt in relatie tot een tweede Ander (klassiek: de vader) die daardoor bevestigd wordt in zijn positie van machteloze observator. Het onder-

liggende mechanisme is de loochening van de castratie, met als gevolg dat het perverse subject een volledige splijting of dissociatie doormaakt.” (p. 53-54). De Rijdt beschrijft haar therapeutische worsteling met de (behandeling van) perversies bij adolescenten. Vooral haar twijfels over het (vaststellen van het) effect van haar therapeutische bemoeienissen en haar pleidooi dat “hoe moeizaam, hopeloos, frustrerend een behandeling ook is, hoeveel weerstand en destructief ondermijnen van de therapeutische relatie we ook ondervinden”, behandeling een uitdaging blijft, die “ernstig uitgetoet” moet worden (p. 74-75). Mijns inziens een mooie illustratie dat morele waarden, net zoals voor andere therapievormen, wel degelijk richtinggevend zijn voor psychoanalytische therapie. Moayert behandelt een thema dat in vele delen van de psychologie veelal verwaarloosd wordt: de relaties tussen de psychologische en de zijnsorde. Hij doet dat in een interessante beschouwing over de relaties tussen passie en mystieke liefde. De kern van zijn betoog kan met hem als volgt weergegeven worden: “Waar het in de mystiek uiteindelijk om gaat, is dat er in en vanuit de hartstocht voor het absolute een andere en nieuwe liefde geboren wordt. Deze nieuwe liefde heeft nog steeds God als uitverkoren liefdesobject, maar zij is tegelijk bekwaam om God in deze wereld, in zijn schepping en in zijn schepselen te omarmen.” (p. 153-154). Het is jammer dat Moyaert niet ingaat op wat zijn betoog nu betekent voor niet religieuze mensen.

Naast de duidelijke theoretische teneur –met vooral aandacht voor Freud en Lacan- vond ik bij het lezen drie andere zaken opvallend. Allereerst is veel van de geciteerde litera-

tuur oud. Mag daaruit afgeleid worden dat de psychoanalyse de paar laatste decaden weinig aandacht besteed heeft aan het psychoanalytische duiden van de liefde? En zo ja, wat betekent dat precies? Ten tweede zal de lezer tevergeefs zoeken naar onderzoeksdata. Blijkbaar komen analytici er op dit terrein helaas nog niet toe om hun theoretische ideeën of meningen kritisch te toetsen. Dat is jammer. In dat opzicht zou ik hen willen herinneren aan de volgende uitspraak van Kuhn: “only as experiment and tentative theory are together articulated does the discovery emerge and the theory becomes a paradigm” (Kuhn, 1970, p. 61). Tenslotte is het jammer dat de enkele keren, zoals bijvoorbeeld in Verhaeghes hoofdstuk, dat er over andere paradigma’s gesproken wordt, dat nogal kort door de bocht gebeurt zonder grondige aandacht voor deze alternatieve gezichtspunten.

Ook al ben ik niet psychoanalytisch georiënteerd en zal ik dat niet worden door dit boek, dan toch heb ik genoten van deze lectuur. Het boek is goed gestructureerd, boeiend en het reflecteert helder op de grondslagen van een psychoanalytisch perspectief op perversie, passie en liefde. Dat is zonder meer leerrijk. Bovendien nodigt het boek uit tot reflectie op de grondslagen van het eigen (alternatieve) model(denken). Daar is niets op tegen zou ik zeggen, wel integendeel, het is stimulerend en pure winst.

Luk Gijs, psycholoog

Literatuur

Kuhn, T.S. (1970). *The structure of scientific revolutions (2nd ed., enlarged)*. Chicago: The University of Chicago Press.

Seksuologische Tijdschriften

Archives of Sexual Behavior, 2004, 33, (5)

Is human ovulation concealed? Evidence from conception beliefs in a hunter-gatherer society <i>F.W. Marlowe</i>	427
New age eunuchs: Motivation and rationale for voluntary castration <i>R.J. Wassersug, S.A. Zelenietz, and G. Farrell Squire</i>	433
Seeking help for erectile dysfunction after treatment for prostate cancer <i>L.R. Schover, R.T. Fouladi, C.L. Warneke, L. Neese, E.A. Klein, C. Zippe, and P.A. Kupelian</i>	443
The screening scale for pedophilic interests predicts recidivism among adult sex offenders with child victims <i>M.C. Seto, G.T. Harris, M.E. Rice, and H.E. Barbaree</i>	454
Birth order in sex-offending and aggressive-offending men <i>S.I. MacCulloch, N.S. Gray, H.K. Phillips, J. Taylor, and M.J. MacCulloch</i>	467
Sexual consent behaviors in same-sex relationships <i>M.A. Beres, E. Herold, and S.B. Maitland</i>	475
Depressive symptoms among Hong Kong adolescents: Relation to atypical sexual feelings and behaviors, gender dissatisfaction, pubertal timing, and family and peer relationships <i>T. H. Lam, S.M. Stewart, G.M. Leung, P.W.H. Lee, J.P.S. Wong, and L.M. Ho</i>	487

The cognitive, behavioral, and personality profiles of a male monozygotic triplet set discordant for sexual orientation <i>S.L. Hershberger, and N.L. Segal</i>	497
--	-----

Archives of Sexual Behavior, 2004, 33, (6)

Letter to the editor: Acute hyperventilation syndromes induced by sexual intercourse: Evidence of a psychophysical mechanism to intensify sexual experience? <i>T. Passie, T. Wagner, U. Hartmann, U. Schneider, and H.M. Emrich</i>	525
Turning on and turning off: A focus group study of the factors that affect women's sexual arousal <i>C.A. Graham, S.A. Sanders, R.R. Milhausen, and K.R. McBride</i>	527
Lifetime depression history and sexual function in women at midlife <i>J.M. Cyranowski, J. Bromberger, A. Youk, K. Matthews, H.M. Kravitz, and L.H. Powell</i>	539
Increasing neutral distraction inhibits genital but not subjective sexual arousal of sexually functional and dysfunctional Men <i>J.J.D.M. van Lankveld, and M.A. van den Hout</i>	549
Attributions for sexual situations in men with and without erectile disorder: Evidence from a sex-specific attributional style measure <i>L.A. Scepkowski, M. Wiegel, A.K. Bach, R.B. Weisberg, T.A. Brown, and D.H. Barlow</i>	559

- The relationship between alcohol and individual differences variables on attitudes and behavioral skills relevant to sexual health among heterosexual young adult men
S.A. Maisto, M.P. Carey, K.B. Carey, C.M. Gordon, J.L. Schum, and K.G. Lynch 571
- Sex with men before coming-out: Relation to sexual activity and sexual risk-taking behavior
R.K. Schindhelm, and H.J. Hoppers 585
- Exacerbation of symptoms among people with multiple sclerosis: Impact on sexuality and relationships over time
M.P. McCabe 593

Culture, Health & Sexuality, 2004, 6, (5)

- 'Bus fare please': The economics of sex and gifts among young people in urban South Africa
C.E. Kaufman, and S.E. Stavrou 377
- Sexual risk attitudes and behaviours among young adult Indonesians
S. Simon, and S.J. Paxton 393
- Young, unmarried men and sex: Do friends and partners shape risk behaviour?
C. Marston, F. Juarez, and J.A. Izazola 411
- Youth, sin and sex in Nigeria: Christianity and HIV/AIDS-related beliefs and behaviour among rural-urban migrants
D.J. Smith 425
- A comment on John Scott, 'Prostitution and public health in New South Wales'
S. Egger, and C. Harcourt 439
- Prostitution and public health in New South Wales: Reply to Egger and Harcourt
J. Scott 447

Culture, Health & Sexuality, 2004, 6, (6)

- 'Getting off' and 'going out': Young people's conceptions of (hetero)sexual relationships
L. Allen 463
- Rich fools, spare tyres and boyfriends: Partner categories, relationship dynamics and Ivorian women's risk for STIs and HIV
K. Longfield 483
- The future of female-controlled barrier methods for HIV prevention: Female condoms and lessons learned
A. Kaler 501
- Precautionary tales: Condom and contraceptive use among young Australian apprentices
A.C. Grunseit 517

International Journal of Impotence Research, 2004, 16, (4)

- Candesartan cilexetil protects cavernous tissue in spontaneously hypertensive rats
J.E. Toblli, I. Stella, O.N. Mazza, L. Ferder, and F. Inserra 305
- Patterns of use of sildenafil among commercially insured adults in the United States: 1998-2002
T. Delate, V.A. Simmons, and B.R. Motheral 313
- Functional evidence for nitrenergic neurotransmission in a human clitoral corpus cavernosum: A case study
S.M. Creighton, N.S. Crouch, N.A. Foxwell, and S. Celtek 319
- Role of PKC and PKC in phenylephrine-induced contraction of rat corpora cavernosa
S. Husain, D. Young, and C.J. Wingard 325

- Quality of life, mood, and sexual function: A path analytic model of treatment effects in men with erectile dysfunction and depressive symptoms
R.C. Rosen, S.N. Seidman, M.A. Menza, R. Shabsigh, S.P. Roose, L.J. Tseng, J. Orazem, and R.L. Siegel 334
- Screening for erectile dysfunction as part of periodic examination programs: Concept and implementation
R.J. Heruti, M. Yossef, and T. Shochat 341
- Use of oral ketoconazole to prevent postoperative erections following penile surgery
K.C. Evans, A.C. Peterson, H.E. Ruiz, and R.A. Costabile 346
- Should erectile dysfunction be considered as a marker for acute myocardial infarction? Results from a retrospective cohort study
W.A. Blumentals, A. Gomez-Camirero, S. Joo, and V. Vannappagari 350
- Predicting responsiveness to the treatment of rapid ejaculation with 25 mg clomipramine as needed
D.L. Rowland, W.L. Tai, K. Brummett, and A.K. Slob 354
- Erectile dysfunction in primary care: Prevalence and patient characteristics. The ENIGMA study
B.J. de Boer, M.L. Bots, A.A.B. Lycklama a Nijeholt, J.P.C. Moors, H.M. Pieters, and Th.J.M. Verheij 358
- Possible hemodynamic pathways of intraurethral prostaglandin-E1 (MUSE™)
T. Bschiepfer, H-U. Ciminiak, R. Beckert, E.W. Hauck, W. Weidner, and C. Sparwasser 365
- Relevance of methodological design for the interpretation of efficacy of drug treatment of premature ejaculation: A systematic review and meta-analysis
M.D. Waldinger, A.H. Zwinderman, D.H. Schweitzer, and B. Olivier 369
- Hypersexual sensations and behavior in a multiple sclerosis exacerbation: A case report
C.C. Yang, B. Severson, and J.D. Bowen 382

International Journal of Impotence Research, 2004, 16, (5)

- Sexual life in pharaonic Egypt: Towards a urological view
A.A. Shokeir, and M.I. Hussein 385
- Effect of life-style factors on incidence of erectile dysfunction
R. Shiri, J. Koskimäki, M. Hakama, J. Häkkinen, H. Huhtala, T.L.J. Tammela, and A. Auvinen 389
- Aging and pathogenesis of erectile dysfunction
G. Corona, E. Mannucci, R. Mansani, L. Petrone, M. Bartolini, R. Giommi, M. Mancini, G. Forti, and M. Maggi 395
- Alterations in angiogenic growth factors and neuronal nitric oxide synthase expression in chronic cavernosal ischemia
T. Wang, S. Soker, A. Atala, M.B. Siroky, and K.M. Azadzi 403
- Cardiovascular effects of sildenafil in hypertensive men with erectile dysfunction and different alleles of the type 5 cGMP-specific phosphodiesterase (PDE5)
F. Salvi, R. Sarzani, R. Giorgi, G. Donatelli, F. Pietrucci, A. Micheli, M. Baldoni, D. Minaroli, P. Dessi-Fulgheri, M. Polito, G. Muzzonigro, and A. Rappelli 412
- Effect of insulin-like growth factor-1 and insulin-like growth factor binding protein-3 complex in cavernous nerve cryoablation
D. Bochinski, P-S. Hsieh, L. Nunes, G-T. Lin, C-S. Lin, E.M. Spencer, and T.F. Lue 418
- Oral terbitaline in the management of pharmacologically induced prolonged erection
S. Priyadarshi 424

- discrimination
M.D. Foster, and K.L. Dion 161
- Constructing gender: A lens-model inspired gender communication approach
S.C. Koch 171
- The influence of gender and social role on the interpretation of facial expressions
E. Ashby Plant, K.C. Kling, and G.L. Smith 187
- When does gender count? Further insights into gender schematic processing of female candidates' political advertisements
C. Chang, and J.C. Bush Hitchon 197
- Understanding women's body satisfaction: The role of husbands
C.N. Markey, P.M. Markey, and L.L. Birch 209
- Gender and age differences in Brazilian children's friendship nominations and peer sociometric ratings
M.R.T. de Guzman, G. Carlo, L.L. Ontai, S.H. Koller, and G.P. Knight 217
- Paying the way: The ticket to gender equality in sports
M.R. Hebl, T.A. Giuliano, E.B. King, J.L. Knight, J.R. Shapiro, J.L. Skorinko, and A. Wig 227
- Gender-related effects in the job-design-job-satisfaction relationship: An interactional approach
J.H. Carlson, and S. Mellor 237
- Exploring normative creativity: Testing the relationship between cognitive flexibility and sexual identity
J. Konik, and M. Crawford 249
- Sexual Abuse, 2004, 16, (4)**
- Special issue: Australasian research on sexual abuse
T. Ward, and L. Eccleston 269
- The etiology of risk: A preliminary model
T. Ward, and A.R. Beech 271
- Onset, persistence, and versatility of offending among adult males convicted of sexual offenses against children
S.W. Smallbone, and R.K. Wortley 285
- The implicit theories of rapists: What convicted offenders tell us
D.L.L. Polaschek, and T.A. Gannon 299
- The content of sexual fantasies for sexual offenders
D.G. Gee, G.J. Devilly, and T. Ward 315
- Implicit cognitive distortions and sexual offending
S. Mihailides, G.J. Devilly, and T. Ward 333
- Therapeutic jurisprudence and sex Offenders: A psycho-legal approach to protection
A. Birgden 351
- Reflexivity, reflection, and the change process in offender work
A. Frost, and M. Connolly 365
- Sex offenders with an intellectual disability
F. Lambrick, and W. Glaser 381
- Sexual & Relationship Therapy, 2004, 19 (3)**
- The needs of the couple responding to illness
P. D'Ardenne, and D. Morrod 219
- Couples and the first baby: Responding to new parents' sexual and relationship problems
S. Pacey 223
- Make or break: Who cares for couples when their children are sick?
D. Morrod 247
- Broken hearts and mending bodies: The impact of trauma on intimacy
B. Mills, and G. Turnbull 265
- The couple sharing long-term illness
P. D'Ardenne 291
- Couples and mental illness
M. Crowe 309
- Sex and death: The ramifications of illness and aging in older couple relationships
S. Evans 319
- Couples in palliative care
E. Cort, B. Monroe, and D. Oliviere 337
- Sexualities, 2004, 7, (4)**
- Locating sexualites
M. Casey, J. McLaughlin, and D. Richardson 387
- Locating sexualities: From here to normality
D. Richardson 391
- The significance of the 'Fairy' for the cultural archaeology of same-sex male desire in Spain, 1850-1930
R.M. Cleminson 412
- Lesbian voices: The Hall Carpenter oral history archive and post-war British lesbian history
R. Jennings 430
- De-dyking queer Space(s): Heterosexual female visibility in gay and lesbian spaces
M. Casey 446
- Productive bodies, performative spaces: Everyday life in Christopher park
D. Conlon 462
- Queer theory, butch/femme identities and lesbian space
A. Eves 480
- Men masculinities and what men do
M. Cowburn 497
- Sexuality and Disability, 2004, 22, (3)**
- From the Editor
S.H. Ducharme 177
- Inventory of Sexual Experiences and Response in Disability (IEReSDi): Construction and validation of the scale of the sexual response in people with disabilities
I. Torices Rodarte, and M.P. Bonilla Muñoz 181
- "May I?" About sexuality and love in the new generation with intellectual disabilities
L. Löfgren-Mårtenson 197
- Summary on recent medical researches on prostitution in Thailand
V. Wiwanitkit 209
- Resources: Sexuality-related websites 215
- Zeitschrift für Sexualforschung, 2004, 17, (2)**
- Zur Theorie der weiblichen Sexualentwicklung
S. Castendyk 97
- Alter, Beziehungsform und Beziehungsdauer als Faktoren sexueller Aktivität in heterosexuellen Beziehungen
G. Schmidt, S. Matthiesen, und U. Meyerhof 116
- Schwule Männer als Opfer von Gewalt
C. Pepper 134
- Vom Ernst zum Spiel und zurück
U. Clement 152
- Aus der psychotherapeutischen Behandlung eines Mannes mit transvestitischen und sadomasochistischen Neigungen
K. Wolf 163

Zeitschrift für Sexualforschung, 2004, 17, (3)

Beziehungs-Referenzgeschichten	
<i>S. Levinson</i>	197
Genitalhypoplasie und Medizin	
<i>R. Bröer</i>	213
Intersexualität und Medizin	
<i>H. Richter-Appel</i>	239
Satz vom ausgeschlossenen Geschlecht	
<i>V. Sigusch</i>	258